

Prawo boskie i naturalne

Prawo boskie funkcjonowało już w starożytnym państwie Mezopotamii. W wierzeniach ludów sumerskich był to ogół praw, reguł i zasad wyznaczających i charakteryzujących życie cywilizowane, które zostało dane ludziom przez bogów. Pojęcie to miało odniesienie właściwie do wszystkiego, co miało związek z organizacją społeczeństwa Sumerów. „Me”, bo tak określano boskie prawo, było siłą, która utrzymywała świat w należytym porządku i określała miejsce każdej dziedziny życia.

Naszej cywilizacji chrześcijańskiej bliższe i bardziej właściwe jest prawo boskie określane i opisywane przez Ojców Kościoła czy Pismo Święte. Idea absolutnej władzy Bożej nad całym stworzeniem doprowadziła św. Augustyna do stworzenia koncepcji prawa odwiecznego, który oznaczał odwieczny plan Boga i całokształt porządku moralnego świata chrześcijańskiego.

W myśl nauki św. Augustyna prawo boskie jest tym samym co Boży rozum, którego zasady regulują i określają wewnętrzne życie Boże i czynności Stwórcy.

Systematykę prawa boskiego zawdzięczamy innemu z wielkich ojców Kościoła- św. Tomaszowi z Akwinu. Starożytny kapłan i filozof wychodził z założenia, że światem rządzi tzw. Boża Opatrzność. To w Bogu istnieje od zawsze idea stworzenia i boski plan rządów nad wszechświatem. Boskiemu prawu podlegają wszystkie stworzenia, zarówno te rozumne (człowiek), jak i nierozumne (zwierzęta). Każde stworzenie rozumne jest obdarzone przez Boga w rozum i wolną wolę. Istoty nierozumne biorą udział w odwiecznym prawie w sposób bezwiedny i nieświadomy.

Prawo naturalne w nauce kościoła to odbicie odwiecznego prawa boskiego w umyśle człowieka. Głos Boży, przemawiający w ludzkim sumieniu jest wg św. Augustyna rzeczą naturalną. Podobnie twierdził św. Tomasz z Akwinu, który utrzymywał, że "udział w prawie odwiecznym ze strony istoty rozumnej nazywa się prawem naturalnym". Poznanie prawa naturalnego, zaszczerpionego rozumowi ludzkiemu przez Stwórcę, następuje równocześnie z obudzeniem się tego rozumu, a doskonalą się w miarę rozwoju umysłowego. Pojęcie prawa naturalnego zostało w największy sposób rozwinięta przez ojców Kościoła, wspomnianych św. Augustyna oraz św. Tomasza z Akwinu. Oczywiście prawo naturalne, a więc najstarszy rodzaj praw był już przedmiotem rozważań filozofów poprzednich epok. W starożytności koncepcje naturalnoprawne związane były z przeciwstawieniem porządku przyrodniczego i porządku

JAKUB JANIĄK

CONTENT SCRIPTO

<https://content-scripto.pl/>

kontakt@content-scripto.pl

504 115 224

ustanowionego przez człowieka. Wg starożytnych sofistów prawo natury jest niezmiennie, wspólne wszystkim ludziom i można je poznać dzięki refleksji filozoficznej. W nieco inny sposób problem prawa naturalnego opisywał wielki grecki filozof- Arystoteles. Przestrzeganie prawa naturalnego prowadzi do naturalnej sprawiedliwości, która wraz ze sprawiedliwością stanowioną składa się na sprawiedliwość polityczną. Ponieważ interesy jednostki i społeczeństwa w sposób konieczny są zbieżne, stąd zbieżne jest też prawo naturalne z prawem społeczności politycznych.

Natomiast w pełni świecką koncepcję prawa naturalnego stworzył holenderski myśliciel Grocjusz. Prawo naturalne w tym poglądzie było nakazem rozumu, a nie jak wcześniej twierdzono głosem Boga. Grocjusz, uznawany niemal za heretyka twierdził, że prawo naturalne obowiązuje ludzkość nawet przy założeniu, że Boga nie ma.

Dla Samuela Pufendorfa zasady prawa natury to uniwersalne reguły poznawalne tylko przez rozum, a Bóg raz stworzywszy człowieka, stracił moc zmieniania jego natury. Baruch Spinoza z kolei uważał, że podstawowym prawem natury człowieka jest wolność przekonań. Natomiast według Johna Locke'a człowiek rodzi się, otrzymując od natury niezbywalne prawa podmiotowe, które można uznać za prawo naturalne.

Prawo naturalne nie wymaga specjalnego ogłoszenia, by miało moc obowiązującą: ta bowiem przyrodzona łatwość i skłonność, zaszczerpiona rozumowi, do poznania zasad tego prawa stanowi jego ujawnienie i ogłoszenie. Przykładami prawa naturalnego są m.in.: prawo do życia, prawo do wolności, do zabawy czy do wyznawania religii.

W naukach filozoficznych i dotyczących etyki określenie „prawo naturalne” odnosi się do człowieka, który posiada rozum, wolną wolę, samoświadomość, potrafi opanowywać się i jest za swoje postępowanie odpowiedzialny – jest osobą.

Prawo naturalne pozostaje poza gestią państwa. To znaczy, że państwo nie może ograniczać ani zmieniać naturalnych praw człowieka. Państwo i jego struktury określają przepisy prawa stanowionego.

Prawo naturalne ma trzy główne cechy:

Powszechność: prawo jest zakorzenione w każdym człowieku od początku, a więc prawu naturalnemu poddani są wszyscy ludzie bez wyjątku i każdy człowiek jest zobowiązany do jego przestrzegania.

Niezmienność: prawo naturalne jako takie jest niezmiennie i trwałe pośród zmian historycznych; istnieje wśród zmieniających się poglądów i obyczajów oraz wspiera ich postęp. Nie można go zniszczyć ani zabrać człowiekowi. Oczywiście w obecnych czasach, różnorodności kulturowej ta cecha bywa często kwestionowana i szeroko dyskutowana.

Poznawalność: rozum ludzki jest zdolny rozpoznać i zrozumieć prawo naturalne, prawo swojej natury, ponieważ człowiek wnika w swoją osobowość i zastanawia się nad swoim istnieniem.

Zaprezentowany tekst stanowi element portfolio i jest objęty majątkowymi prawami autorskimi.

Kopiowanie i rozpowszechnianie jest zabronione.

Różnicę pomiędzy prawem boskim a prawem naturalnym zaczęto dostrzegać dopiero pod koniec średniowiecza. Ojcowie Kościoła nie dopuszczali do siebie myśli, że prawo natury nie pochodzi od Boga. Dopiero Grocjusz wysunął odważną tezę, że wszystko zależy od rozumu, a nie od „bożego głosu”. W tę stronę zaczęli iść kolejni wielcy myśliciele, którzy w pewien sposób odseparowali prawo naturalne od jego religijnego rodowodu.

